

สรุปผลการวิจัย
ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรมหาบัณฑิตทุกหลักสูตรมีการระบุโครงสร้างหลักสูตรให้นักศึกษาเรียนประมาณ 4 ภาคการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติมิได้เป็นเช่นนั้น ผู้สำเร็จการศึกษาภายในเวลาที่กำหนดในหลักสูตรมีน้อยมาก อาจเป็นเพราะว่า ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ.2533 และ พ.ศ. 2542 ระบุระยะเวลาศึกษาในระดับมหาบัณฑิต ให้ใช้เวลาศึกษาอย่างมากไม่เกิน 5 ปีการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2542 ก : 5) สำหรับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2542 ข : 22) กำหนดระยะเวลาในการศึกษาสำหรับนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตภาคปกติไว้ไม่เกิน 4 ปีการศึกษา

ถึงแม้ว่าจะมีระเบียบกำหนดระยะเวลาในการศึกษาจากทั้งสองหน่วยงานดังกล่าวมากกว่าระยะเวลาที่หลักสูตรแต่ละสาขาระบุไว้แล้วก็ตาม ยังมีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ใช้ระยะเวลาการศึกษาเกินกว่าที่ระเบียบฯ กำหนด จากการสำรวจข้อมูลของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2544 พบว่านักศึกษาระดับมหาบัณฑิต (แผน ก) ใช้เวลาศึกษาเกินกว่าที่ระเบียบฯ กำหนดทั้งวิทยาเขตหาดใหญ่ และวิทยาเขตปัตตานี จากข้อมูลปีการศึกษา 2544 พบว่า ระยะเวลาที่นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตสำเร็จการศึกษาคือ 3.7 ปี ทั้ง ๆ ที่เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือ 2 ปี สถานการณ์เช่นนี้ส่งผลกระทบหลายประการประการ ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัจจัยที่น่าจะส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านลักษณะของนักศึกษา ลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา ลักษณะของสถาบัน ลักษณะของปัญหาการวิจัย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และความพึงพอใจต่อหลักสูตร ผลการวิจัยที่ได้รับ จะเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนางานบัณฑิตศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย และปรับปรุงการจัดการศึกษาระดับมหาบัณฑิตของคณะวิชาต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ ด้านลักษณะของนักศึกษา ลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา ลักษณะของสถาบันการศึกษา ลักษณะของปัญหาการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และความพึงพอใจต่อหลักสูตร
2. ศึกษาปัจจัยที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา
3. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการใช้เวลาในการทำวิทยานิพนธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้แบบการศึกษาเปรียบเทียบสาเหตุ (Causal Comparative Study) การศึกษาพยากรณ์ (Prediction Study) ซึ่งมี

รายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี แผนก ก ทำแบบสอบถามในวันรายงานตัวเพื่อเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรปีพ.ศ. 2545 จำนวน 221 คน จำแนกเป็น กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 160 คน กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวน 61 คน

เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended)

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การทดสอบค่าที (t-test) เปรียบเทียบกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาที่ใช้เวลามากกว่าและน้อยกว่า 3 ปี เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษา ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบสเตปไวส์ (Stepwise Multiple Regression) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ร่วมกันพยากรณ์ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้

1. **ปัจจัย** ที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีหลายปัจจัยซึ่งแตกต่างกันตามกลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่ามี 10 ปัจจัย คือ 1. ความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา 2. ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษา 3. วุฒิทางการศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4. ตำแหน่งทางการบริหารของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 5. การมีห้องสมุดเฉพาะของคณะ 6. ความพร้อมของอุปกรณ์การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ 7. ความพร้อมของเอกสารรายงานการวิจัยในการศึกษาค้นคว้า 8. การจัดการส่งเสริมความรู้ในการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ 9. ระบบขั้นตอนในการพิจารณาวิทยานิพนธ์ และ 10. ความพึงพอใจต่ออาจารย์

จากผลการวิเคราะห์แปลความได้ว่า ปัจจัย 4 ด้าน ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษา เร็วหรือช้าของนักศึกษากลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านนักศึกษา ถ้านักศึกษามีความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์ โดยตั้งใจทำอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องแล้ว นักศึกษาจะใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา **เร็ว หรือ น้อยกว่า**

ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ถ้าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีตำแหน่งทางวิชาการ วุฒิทางการศึกษาสูง และมีตำแหน่งทางการบริหาร นักศึกษาจะใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา **ช้า หรือ นานกว่า** ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่มีสถานภาพดังกล่าว อาจ**ตั้งมาตรฐานและความคาดหวังในผลงานไว้สูง** และอีกประเด็นหนึ่ง อาจเนื่องมาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ **ไม่มีเวลา** ให้อย่างเต็มที่ เพราะมี **ภาระงานมาก** เนื่องจากผู้ที่พร้อมทั้งวุฒิทางการศึกษาสูง ตำแหน่งทางวิชาการสูง มักจะมีภาระหน้าที่มาก อาจมีทั้งภาระงานบริหาร งานสอน งานวิจัย หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานวิชาการ หลักสูตรให้กับสถาบันอื่นๆ กรรมการต่าง ๆ งานบริการวิชาการกับสังคมต่างๆ มากมายจึงไม่มีเวลาในการอ่านต้นฉบับวิทยานิพนธ์อย่างเต็มที่ และนัดหมายยาก เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องเวลา

ด้านความพึงพอใจต่ออาจารย์ ถ้านักศึกษามีความพึงพอใจต่ออาจารย์ก็จะใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา น้อยกว่า หรือ จบเร็วกว่า ในลักษณะของความพึงพอใจนี้ครอบคลุมคุณลักษณะที่สำคัญคือ ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ความมุ่งมั่นเอาจริงเอาจัง และความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์

ด้านสถาบัน มี 5 ปัจจัย ถ้ามีห้องสมุดเฉพาะของคณะ มีความพร้อมของอุปกรณ์การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ มีความพร้อมของเอกสารรายงานการวิจัยในการศึกษาค้นคว้า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ และมีระบบขั้นตอนในการพิจารณาวิทยานิพนธ์ที่เหมาะสม นักศึกษาจะใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา **เร็ว หรือ น้อยกว่า** ซึ่ง 4 ตัวแรก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการทางวิชาการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปัจจัยตัวสุดท้ายเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่ามี 9 ปัจจัย คือ 1. การมีงานทำของนักศึกษา 2. การมีปัญหาส่วนตัวของนักศึกษา 3. ความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา 4. ความรับผิดชอบในการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 5. การช่วยเหลือในกระบวนการทำวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 6. การกระตุ้นส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 7. การมีห้องสมุดเฉพาะของคณะ 8. ความถี่ของการให้คำปรึกษา 9. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูล แปลความได้ว่ามี ปัจจัย 4 ด้าน ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษา เร็วหรือช้าของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังรายละเอียดดังนี้

ด้านนักศึกษา ถ้านักศึกษามีความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์โดยตั้งใจทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องแล้ว จะใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา **เร็ว หรือ น้อยกว่า** และถ้านักศึกษามีงานทำ หรือมีปัญหาส่วนตัว ซึ่งหมายถึงการมีปัญหาด้านใดด้านหนึ่ง จากที่ทำงาน จากครอบครัว หรือการเงินอยู่ในระดับไม่มากนัก จะใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา **เร็ว หรือ น้อยกว่า** เช่นกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่มีงานทำแล้ว ส่วนใหญ่ทำงานองค์กรภาครัฐ และลาศึกษาต่อซึ่งองค์กรก็มีระบบการติดตามจึงเป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งซึ่งบังคับให้นักศึกษาพยายามทำให้สำเร็จการศึกษาตามกำหนดการลา ส่วนสภาพการมีปัญหา ก็อาจเป็นตัวกระตุ้นตัวหนึ่งให้ตั้งใจเรียน และทำวิจัยจนสำเร็จ

ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ถ้าอาจารย์มีความรับผิดชอบในการให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือในกระบวนการทำวิจัย และกระตุ้นส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นักศึกษาจะใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา **เร็ว หรือ น้อยกว่า** ซึ่งสรุปได้ว่า **พฤติกรรมหรือบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์สำคัญมาก** ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรตระหนักถึงบทบาทที่เหมาะสมและทำหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ

ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปัจจัยด้านนี้เกี่ยวข้องกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เช่นกัน ถ้านักศึกษาขอคำปรึกษาบ่อยครั้ง หรือความถี่ในการขอคำปรึกษาสูง และระดับความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อยู่ในระดับดีมาก นักศึกษาก็ใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา **น้อยกว่า** สิ่งที่พบในงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ

หลักการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปซึ่งพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการประสบความสำเร็จทางการศึกษา ถ้านักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น ส่งผลต่อความสม่ำเสมอในการมาขอคำปรึกษาอีกด้วยจึงทำให้การทำวิทยานิพนธ์เสร็จเร็วขึ้น

ด้านสถาบัน มี 1 ปัจจัย ถ้ามีห้องสมุดเฉพาะของคณะ นักศึกษาก็จะใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษา **น้อยกว่า** เนื่องจากมีความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งห้องสมุดเฉพาะของแต่ละคณะก็จะมีเอกสาร ตำรา วารสาร หรือรายงานการวิจัยเฉพาะสาขา

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ทั้ง 2 กลุ่มสาขาวิชา พบว่า มีความแตกต่างกันในปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา แต่ละกลุ่มสาขา เนื่องจาก มีความแตกต่างกันในลักษณะของเนื้อหาวิชา ลักษณะของนักศึกษา (student characteristics) รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา (Learning Style) ลักษณะของอาจารย์ (Teacher Characteristics) รูปแบบการสอนของอาจารย์ (Teaching Style) และประเภทของการวิจัย แต่พบ**ปัจจัยร่วม 2 ตัว** คือ ความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์ และการมีห้องสมุดคณะ ดังนั้น ทุกคณะวิชาต้องตระหนักและดำเนินนโยบายปลูกฝังความมุ่งมั่น ความเพียรพยายามให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา และควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมคุณภาพของการจัดการห้องสมุดคณะซึ่งเป็นแหล่งบริการวิชาการที่สำคัญสำหรับนักศึกษบัณฑิตศึกษา

3. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยที่ร่วมกันพยากรณ์ระยะเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา 2 กลุ่มสาขา พบว่า **แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง** โดยกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มี 3 ปัจจัย ที่ร่วมกันพยากรณ์ระยะเวลาสำเร็จการศึกษาคือ ถ้านักศึกษามีปัญหาอยู่บ้าง สถาบันจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในการทำวิทยานิพนธ์และมีห้องสมุดเฉพาะของคณะ นักศึกษาก็มีแนวโน้มจะใช้เวลาในการสำเร็จการศึกษาน้อยกว่า ส่วนกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี พบว่ามี 6 ปัจจัย ที่ร่วมกันพยากรณ์คือ นักศึกษามีความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์ นักศึกษามุ่งงานทำ นักศึกษามีความพึงพอใจในสถาบัน จำนวนหน่วยกิตบังคับในหลักสูตรไม่มากเกินไป อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีตำแหน่งบริหารและชนิดของวิธีวิจัยไม่ซับซ้อนต้องใช้เวลามาก นักศึกษาก็มีแนวโน้มจะใช้เวลาน้อยกว่า

4. จากการวิเคราะห์คำตอบของนักศึกษา เกี่ยวกับ**ความคิดเห็นด้านปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์**พบว่า มีปัญหาจาก**นักศึกษาเอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สถาบันและปัญหาวิจัยของวิทยานิพนธ์** สรุปปัญหาหลักในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาจาก**นักศึกษา** คือ ไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระงานที่ทำงาน ขาดความต่อเนื่องในการทำวิทยานิพนธ์ และขาดความรู้และประสบการณ์ด้านกระบวนการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลข้อมูล

ปัญหาจาก**อาจารย์ที่ปรึกษา** คือ การนัดหมายกับอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานมาก งานสอนและ/หรืองานบริหาร ไม่มีเวลาให้อย่างเต็มที่ในการอ่านต้นฉบับวิทยานิพนธ์ และ/หรือ การให้คำปรึกษาในกระบวนการทำวิจัย

ปัญหาจาก**สถาบัน** คือ ความพร้อมของเอกสารค้นคว้ามีค่อนข้างน้อยและไม่ทันสมัย ความพร้อมของอุปกรณ์การศึกษา เครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลมีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย

ปัญหาวิจัยของวิทยานิพนธ์ ยากซับซ้อนเกินไป

มีข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาในการใช้เวลามาก ในการทำวิทยานิพนธ์

สรุปได้ดังนี้

1. **นักศึกษา** ควรพัฒนาตนเองและตระหนักในความสำคัญในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ คือ ควรมุ่งมั่น อดทน เพียรพยายามในการศึกษาค้นคว้า ให้ความสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์อย่างสม่ำเสมอ รู้จักบริหารเวลา การเตรียมความพร้อมของตนเองด้านความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย และควรคิดหัวข้อวิทยานิพนธ์ให้เร็วขึ้น

2. **อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์** ควรให้ความสำคัญในเรื่องเหล่านี้

การให้เวลาในการให้คำปรึกษาและการอ่านต้นฉบับวิทยานิพนธ์ การเน้นความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย กระบวนการวิจัยในสาขา วิธีการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล และสื่อความเป็นกัลยาณมิตรเข้าใจและให้กำลังใจนักศึกษา

3. **สถาบัน คณะ/ภาควิชา** ควรให้ความสำคัญในเรื่องเหล่านี้ คือ จัดแผนการเรียนให้นักศึกษาเริ่มทำวิทยานิพนธ์ให้เร็วขึ้น เพิ่มเอกสารการค้นคว้าโดยเฉพาะรายงานการวิจัยในสาขา ให้โอกาสนักศึกษาเลือกศึกษาในเรื่องที่สนใจและถนัด เพิ่มอุปกรณ์การศึกษาที่เกี่ยวกับการสืบค้นและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

จากการพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้านในการตอบแบบสำรวจ พบว่า ข้อมูลมีความสอดคล้องกัน และพบข้อที่น่าสนใจคือ คำตอบจากการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา สอดคล้องกับประเด็นอภิปรายและข้อสรุปเชิงเสนอแนะหลายประเด็น จากการสัมมนาวิชาการ เรื่อง “คุณภาพงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา” ซึ่งจัดโดย สภาคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (สคบท) ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี นครราชสีมา (16 - 17 กรกฎาคม 2545) ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้ถึงแม้ว่าศึกษากลุ่มตัวอย่างเพียง 221 คน ข้อมูลก็น่าเชื่อถือได้ระดับหนึ่งสำหรับผู้บริหารการจذبบัณฑิตศึกษาได้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนางานส่วนหนึ่งของบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

จากผลการศึกษาดังกล่าว **ผู้รับผิดชอบการจัดบัณฑิตศึกษาแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ควรพิจารณาให้ความสำคัญกับปัจจัยหลายด้านในภาพรวม ทั้งด้านนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสถาบัน (ภาควิชา/คณะวิชา) เพื่อหาแนวทาง มาตรการ แนวปฏิบัติ เพื่อลดระยะเวลาสำเร็จการศึกษา**

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษาและการวิเคราะห์เนื้อหาจากการตอบคำถามปลายเปิด นำมาสู่ข้อเสนอแนะการปฏิบัติเพื่อลดระยะเวลาสำเร็จการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.1 คณะวิชา ควรจัดทำโครงการพัฒนานักศึกษา เพื่อพัฒนาตนเองด้านความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเอง การบริหารจัดการด้านเวลา โดยเฉพาะการมีความอดทนเพียรพยายามมุ่งมั่นในการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ และมี **มาตรการ** กำกับดูแลให้นักศึกษาเอาจริงเอาจัง มีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอในการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์

1.2 ในการจัดการเรียนการสอนทั้งระบบ ควรคำนึงถึงความพึงพอใจของนักศึกษาโดยเฉพาะ ความพึงพอใจต่ออาจารย์ซึ่งลักษณะของอาจารย์ที่เป็นที่พึงพอใจของนักศึกษา คือมีความรอบรู้วิชาการในสาขา รับผิดชอบในภาระหน้าที่อย่างจริงจัง และสื่อความเป็นกัลยาณมิตรอย่างจริงจังต่อนักศึกษา ดังนั้นควรให้ความสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา

1.3 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่มีตำแหน่งวิชาการ หรือวุฒิการศึกษาสูง ควรตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องของ **ความคาดหวังต่อผลงานและมาตรฐานของผลงาน** ของนักศึกษา ไม่สูงจนเกินไป สอดคล้องกับระดับการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดทำขอบเขตสารนิพนธ์และวิทยานิพนธ์ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติได้)

1.4 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่มีตำแหน่งบริหาร ควรพิจารณาจัดสรรเวลาเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา

1.5 คณะวิชา ควรพิจารณาให้ความสำคัญต่อสิ่งเหล่านี้

1.5.1 สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย คือ ความพร้อมของห้องสมุด จัดหาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเฉพาะสาขา เพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอและเชื่อมโยงเครือข่ายฐานข้อมูลที่ง่ายต่อการสืบค้น

1.5.2 ความพร้อมในการบริการอุปกรณ์การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ให้มีเพียงพออยู่ในสภาพที่ดี

1.5.3 มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ในกระบวนการทำวิจัยเฉพาะสาขา เพื่อเสริมความรู้ในการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์

1.5.4 ควรพิจารณาขั้นตอนในการดำเนินการ **ทั้งระบบ** เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ ไม่ควรเป็นขั้นตอนที่ยุ่งยากหรือใช้เวลามากเกินไป แล้วจัดทำเป็นแนวปฏิบัติเพื่อกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนักศึกษาสามารถวางแผนการบริหารเวลา และดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ได้อย่างราบรื่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.1 คณะวิชา ควรจัดทำโครงการพัฒนานักศึกษา เพื่อพัฒนาตนเองด้านความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเอง การบริหารจัดการด้านเวลา โดยเฉพาะการมีความอดทนเพียรพยายามมุ่งมั่นในการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ และมี **มาตรการ** กำกับดูแลให้นักศึกษาเอาใจจริงเอาใจ มีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอในการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์

2.2 จัดโครงการอบรมเรื่อง บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้อาจารย์ทราบและตระหนักถึงบทบาทในการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมและองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการให้คำปรึกษาคือ รับผิดชอบในการให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ การให้ความช่วยเหลือนักศึกษาในกระบวนการวิจัย แต่ในขณะเดียวกันต้องกระตุ้น ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการมีอิสระทางความคิด การสร้าง สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.3 คณะวิชาควรพิจารณาให้ความสำคัญกับการจัดหา หรือแนะนำเอกสาร ตำรา รายงานการวิจัยเฉพาะสาขา และสื่อการศึกษาที่ทันสมัยเพื่อการศึกษาค้นคว้า

2.4 ควรมีกิจกรรมที่เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา

3. ข้อเสนอแนะภาพรวม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากการตอบแบบสำรวจและการตอบคำถามปลายเปิด จึงมีข้อเสนอแนะ ต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดบัณฑิตศึกษา ซึ่งแนวทางทั้งหมดจะส่งผลต่อการร่นระยะเวลาสำเร็จการศึกษาและการดำเนินงานบัณฑิตศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

3.1 บัณฑิตวิทยาลัย ควรจัดทำโครงการอบรมอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ตระหนักและรู้บทบาทหน้าที่ กระบวนการและกลวิธีการให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

3.2 บัณฑิตวิทยาลัย ควรจัดทำคู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษา ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่สำคัญควรต้องรู้ เช่น การสร้างสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษา วิธีการวางแผนร่วมกันกับนักศึกษา กระบวนการกำกับดูแลติดตามความก้าวหน้าของงานวิจัย การกระตุ้นส่งเสริมให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ การสร้างความคาดหวังต่อผลงาน หรือกำหนดมาตรฐานของผลงานบนพื้นฐานของระดับการศึกษา การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กลวิธีการให้กำลังใจนักศึกษาเมื่อเจอความล้มเหลวในการทำงานยาก ๆ

3.3 คณะวิชาที่มีบัณฑิตศึกษา ควรทำคู่มือการทำวิทยานิพนธ์เฉพาะสาขา เนื่องจากแต่ละสาขามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน

3.4 คณะวิชาที่มีบัณฑิตศึกษา ควรจัดกิจกรรมเสริมความรู้นักศึกษา หรือรายวิชาเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเฉพาะสาขา และให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์ทำวิจัยก่อนทำวิทยานิพนธ์

3.5 คณะวิชาที่มีบัณฑิตศึกษา ควรสร้างความพร้อมของห้องสมุด การมีฐานข้อมูลต่าง ๆ ด้านการวิจัย และอุปกรณ์การศึกษาที่ทันสมัย ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ เช่น คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

3.6 บัณฑิตวิทยาลัย/คณะวิชา ควรจัดกิจกรรมเสริมความรู้นักศึกษาด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาค้นคว้า

3.7 บัณฑิตวิทยาลัย/คณะวิชาควรจัดกิจกรรมเสริมความรู้นักศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า

3.8 ภาควิชา/หลักสูตร ควรกำหนดแนวปฏิบัติให้ชัดเจนในการกำกับดูแลให้นักศึกษา ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ได้เร็วขึ้น ภาควิชา/คณะ ควรพิจารณากระบวนการขั้นตอนในการพิจารณาวิทยานิพนธ์ให้กระชับ ไม่เสียเวลามากเกินไปในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่การเสนอโครงร่าง การขออนุมัติทำวิทยานิพนธ์ การสอบวิทยานิพนธ์ อาจทำแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้กรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนักศึกษา สามารถวางแผนการบริหารเวลาต่าง ๆ ได้

3.10 คณะวิชา ควรจัดทำโครงการ **พัฒนานักศึกษา** เพื่อการพัฒนาตนเองด้านความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเอง การบริหารจัดการด้านเวลา และการมีความอดทนเพียรพยายามมุ่งมั่นในการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์

3.11 ระดับมหาวิทยาลัย ควรพิจารณาในการจัดการเรียนการสอนปริญญาตรี ควรให้ออกาสนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ฝึกทำวิจัยเป็นประสบการณ์พื้นฐานในการเรียนรู้กระบวนการทำวิจัย